

ipar alde

Baionako festak

Uztailaren* 31tik agorrilaren* 4era bitartean iragan dira Baionako festak. Oro* har, ongi iragan ere.

Lehengo urteetan baino musika banda gutiago izan da. Euskarazko kantu guti. Euskal soinuari eta dantzariak, ordea, nasaiki.* Hauetan, multzo berri bat, «Mendigoizaleak» izenekoa, soineko ederrez jantzia.

Euskaldunak japoniarretaz haserre

Beren arteko arazoez bestalde, zenbait aste honetan, euskaldun arrantzaleak, alde batekoak zein bestekoak, guztiz haserre ditugu japoniar arrantzaleez. Zeren* eta hauek, beren itsasuntzi harrigarriekin Euskal Herriko Golkon arrantzan ibiliz eta beren sareak ehun kilometro luzetan hedatuz,* desmasia haundiak egiten baitituzte euskal arrantzaleen kaltetan.

Herria edertu eta euskara galdu?

Uztailaren 29an izan gara Zuraiden, hango kirol leku ederraren estrenatzeko, Herriko Etxeak muntatua zuen zeremonian. Hurbiletik ikusi ditugu volley, tennis, igeritoki* eta pilotaleku ederrak. Azken bi hauk,* joan den martxoan hasi eta ekainean* bukatuak edo bururatuak ziren. Orotara,* laurogei milioi libera* zahar kosta dira: igertokia berrogei eta hamar eta pilotalekua hogeitai eta hamar. Gazteriaren eta kirolaren ministergoak ekarri du, ohi duen bezala, bere diru laguntza, gutiestekoa* ez dena.

Lapurdiko Zuraide

Zuraide, beraz, kirol leku eder baten jabe dugu orain. Duela dotzena bat urte, laborari etxaldeen* berritapena hasi eta bururatu zuen herriak, lurrak elkarretaratuz. Eta ondotik herriko lurretarik 30 % lurberitu zituen. Horrela

etxaldeak kopuruz* gutitu baldin badira —duela hamabost bat urte ehun bat ba zen, eta orain laurogei—, haien eremua,* ordea, azkarki haunditu da. Egun* Zuraideko etxaldeen edo baserriek hamabost-hogeitai bat hektarea lur eremu ba dute, bana* beste.

Etxegintzaren aldetik ere herriko kontseiluak egin du lan ederrik, Genin jauna hamabost urte honetan, alkate gisa,* buru duelarik. Lehenik bat eta gero beste bi etxelaku muntatu ditu. Herritarrek ere beren aldetik etxe berri andana* bat altxatu dute: berrogei eta hamar bat etxe, azken hamar bat urte honetan. Hori eder baldin bada ere, esan dezagun, hiru etxetarik bi, herriz kanpo-koek egin eraziak dituztela!

Herriko lehen gizonak segur jakin erazi du, gorago aipatu ditugun kirol leku horik,* lehen lehenik, herritarren zerbitzurako izanen direla. Eta behar ere. Baina...

Baina, obralan eder horien guztion ondoan, zer egin du Zuraidek euskal kulturaren alde, euskararen alde? Beste herri gehienek bezala, deus* guti, edo fitsik ere ez. Zuraideko seme-alaba gaxterik gehienak erdaldunduak dira. Eskolan dabilzan hirurogei eta hamar haurrek euskara guti entzuten dute, irakasleak euskaldunak direlarik. Katixima ere erdaraz egiten da zenbait urte honetan. Erdal kulturaren oldearen* aitzinean, euskal kultura itozten ari da hemen, beste herri gehienetan bezala.

Berantegi dea,* buru egiteko? Herriko gizon eta emakumeek, gisa bateko nahiz besteko kargudunek, ez ote dute deusik asmatuko eta obratuko beren herri ederrean, gure Herriko mintzairaren salbatzeko eta birpizteko? Ala han ere gutiz* gehienak, edo denak, etsimenduko* leizean sartuak ote ditugu, euskal kulturaren sailean? Agian* ez!

Ardi gaztaren feria Garazin

Aurten seigarren urtea da, ardi gaztaren feria egin dutela Donibane Garazin. Eta, seigarren aldikotz, sekulako arrakasta* ukan du. Jendea ozteka* ibili da herriko merkatu estalian, ardi gaztatik dasta* eta Irulegiko ardotik edan. Orotara, hiru mila kilo ardi gazta saldu da, joan den agorrilaren bederatzian. Saltzapen eder hori ikusi ondoan, feria horren muntatzaileek, irailaren* zortzian beste baten egitea erabaki zuten. Bigarren honetan, ordea, jende gutixeago ibili da, zeren* udatiar anitz* ordukotz beren bizilekuetara joanak baitziren.

Esan dezagun, ardi gaztarekin batera, lekuko xingarra edo urdai azpikoa ere bi aldietan han zegoela, ederki salgai emanik; eta haren saltzaileek ere izan zutela erosle.

Bestalde, aurreko urtean bezala, feriakari,* ardi gaztaren egiteko erabiltzen ziren eta oraino diren zurezko tresnen erakusaldi bat guztiz ederra muntatua zuten feri egileek; eta esan gabe doa, honek ere izan zuela ikusle eta foto hartzaile.

Ardi gaztaren feria aipu dugunez, esan dezagun nola Ipar Euskal Herriko mendiek nonbait* han hirurehun mila ardiburu hazten duten eta nola hauetarik ehun milaz goiti* Garazi-Baigorriko eskualdean* aurkitzen diren. Bidezko da, beraz, horrenbeste ardi hazten duten artzainek elkarrekin lan egin dezaten, beren lanaren fruitu den gaztaren saltzeko.

Uda honetako euskal festak

Uda honetan, euskal izenaz jantzitako festa ederrik muntatu da gure artean, batez ere udatiarren biltzeko.

Donibane Lohitzunen, Euskal Indar Jokoen Xapelgo Internazionala egin da. Izenburu honekin, muntatzaileek bi naziotako herrizat dadukate gure Euskal Herria! Donapaleun, berriz, «egiazko euskal indarren festibala» egin dute, indarrezko sei joko plazaratuz hogeitai eta laugarren aldikotz. Zuberoako, Nafarroa Garaiko eta Lapurdikoak ziren jokalariaik. Plazan sartu zirèn lau mila jendetarik erdiak bederen,* euskaldunak ziren. Ez zuen, ordea, gure hizkuntzak Donibane Lohitzunen baino ohore gehiago ukan, zeren,* ohi duten bezala, festaren muntatzaileek plazatik baztertu baitzuten. Udatiarrekin nahiz udatiarrik gabe, euskarak herriko plazan du bere lekua!

Garruzeko ferietan

Urte guztiez bezala, Garruzeko feriak, Euskal Herri osoan aipatuak direnak, agorrilaren* lehenean iragan dira.

«behor, behoka, zaldi, pottoka...»

Behor, behoka,* zaldi, pottoka,* asto, mando, behi, bigantxa,* txahal, ba zen orotarik nasaiki.* Bezperatik hasi da feria, zenbait urte honetan ohi den bezala. Mundu bat bildu da, denbora ederra alde izanez.

Saltzeak ongi joan dira, eta ostatuek urteko egunik ederrena zuten.

Herri eta Kultura Zapalduen alderako Batasuna

Herri eta Kultura Zapalduen alderako Batasunak* bere bi urtetarikako biltzarrea egin du Uztaritzeko Landagoien etxean, joan den agorrilaren bederatzai, hamar eta hamairkan. Han bildu dira berrogei bat gizon eta emakume, herri zapalduetako kultur batasunen ordezkari zirenak. Ordezkari bakoitzak aurkeztu duen idazlana hurbildik iker-tua izan da, eta biltzarkide guztiek herri zapaldu bakoitzeko egoeraren araberrako* ageri bat izenpetu dute. Ageri hau bidalia izan zaie, herri horien zapaltzaile diren gobernuei.

Esan gabe doa, ez diotela gobernu guztiek harrera berdina eta ona egiten horrelako ageri bati. Hala ere, zenbaitetik, hala nola Austriakoak, duela bi urte hartu zuen ageria kontutan hartu zuen, eta beste batzuek ere.

Euskal Aste baten beharra

Iparraldean, duela lau urte egin zen, Baionako Euskal Erakustokian,* Lehen Euskal Astea. Arrakasta* ona ukan zuen, eta hurrengoak oraino hobea. Joan den urtean, Euskal Astearen ordezt, Udako Euskal Unibertsitatearen mol-datzea erabaki zen. Honek ere arrakasta ona ezagutu zuen, eta aurten berriz muntatu da Unibertsitate bera Donibane Lohitzunen, ikertze lanari leku gehiago emanaz, eta hainbat hobe, guztiz beharrezkoa baitugu.

Euskal Unibertsitatea beharrezkoa dugu, eta jarraitzaile gehiago merezi luke. Eta, gisa* berean, Baionan Euskal Aste baten muntatzea berdin beharrezkoa dugula iruditzen zaigu. Arrazoin simple honengatik: Euskal Unibertsitateak ukitzen ez duen gazteri maila bat baita iparraldean, euskal kulturaren pizkundean parte har lezakeena, baldin parte hartzeko bidea ematen* balitzaio. Eta bide hori, nolabait, Baionako Euskal Astea izan liteke.

Hegoaldean ere, gero eta euskal aste gehiago egiten dela iruditzen zaigu. Zergatik ez jokabide bera har iparraldean?

Maite Idirinen disko berri bat

Baionako «Elkar» argitaldariaik, Maite Idirinen hirugarren diskoa argitaratu berria du. Disko honetan, «Oihartzunak» taldekoek lagundurik kantatzen digu Maitek, eta Bernat Etxeparekoaren bertsoak —hauen artean, «Euskara, jalgi hadi plazara»— kantuz ezaguterazten eta maiterazten dizkigu.

Horretaz bestalde, argitaldari berak liburutto bat salgai eman berri du, erdaraz idatzia eta Euskal Herriko gorabeherak aipatzen dituen, erakustera emanaz, lurraz, historiaz, bizibideaz eta kulturaz Herri hori jendalde berezi batek dagien* aberri bat dela.

Garro, laborantzako ikasleku

Hazparnetik ez hain urrun aurkitzen da Garroko gaztelua, bere lur eremu* ederrekin. Orotara, 30 bat hektarea baliatuak dira egun,* abereen hazkurri* emale bezala.

Garroko etxaldeak* ba ditu, egun, 40 bat behi esnedun eta 25 bat bigantxa. Egutero 500 litro esne biltzen dira gutienetik. Bestalde, txahal hazkuntza ere egiten dute. Garroko etxaldea, esan gabe doa, laborantzako lan molde aitzinatuenen* arabera eramana dela, eta Ipar Euskal Herrian omen* haundia duela.

Esan behar dugu ere, 1931.az geroztik, Garroko gaztelu zahar ederrean laborantzako irakaskintza egiten dela, eta 1960.az geroztik Hazparneko laborantzako eskolaren ikas- eta entseieleku bilakatu* dela, eta denbora berean adinetako* laborarien ikasleku. Gisa horretan, zerbitzu haundiak ematen dizkio iparraldeko laborantzari.

Angelun, lantegi berri bat

Mekanika lan fineko lantegi berri bat altxatu beharra dute, Baionako herriak St-Etienne hauzoan apailatua* duen industrial eremuan. Heldu* den urtarrilean* hasiko dira lanak.

Anartean, Angelun hasiko dira lanean. Orotara, lehen epe batez, berrogei bat langile hartuko ditu.

«Axular» moldiztegi berria Donibanen

Donibane Lohitzunen, «Axular» izeneko moldiztegi berria irekia izan da agorrilaren lehen egunetan. Honen muntatzaileak, ofizialki E. Goyhenetche eta Landaburu jaunak dira. Lehenak esan zuenaren arabera,* euskal kulturaren zerbitzurako izanen omen da inprimategi berri hori.

araba

La Hoya-ko aztarnategian lanean

La Hoya-ko aztarnategia* Biaizteri* ondoan dago, Gasteiztik 60 kilometrotara. Araba, Bizkai eta Nafarroako arkeologoek ihardun dute, denek batean, berriro ere lekua aztertzen. La Hoya-ko aztarnategia 1935.ean aurkitua da, eta geroztik behin baino gehiagotan egin dira han ikerketa saioak. Ihaz, hogei eta hamar bat lagun izan ziren han lanean; eta hauk berok izan dira, aurten ere, Llanos jaunaren zuzendaritzapean ikerketan ibili direnak.

La Hoya-ko aztarnategia Burdinaren Arokoa* da, eta bi bizitoki aldi daude bertan: lehena K. a. VIII. mendekoa, eta bigarrena bost mende geroagokoa. Burdinaren Arotik datorkigun Arabako aztarnategirik aberatsena da La Hoya. La Hoyaren interesgarritasuna ez dago baliozko tresna eta apaingarrietan, erakusten dizkigun hirien egitura* egunargitara ekartzean baizik: bizitoki izandako hiri oso bat ikus daiteke La Hoya-n. Bestalde, aurkitutakoak Arabako Arkeologi Erakustokira* eramango dira, nornahik ikusteko moduan aurkeztuz.

Olabarria Sautu jaunaren liburu berria

Liburu interesgarri bat agertu da berriki* Gasteizen. Bertoko Aurrezki Kutxak argitaratu du, eta Julian Olabarria Sautu duzue haren egilea.

«El Valle de Zuya» izenburuaz agertu da, erdaraz. Liburuak anitz datu interesgarri dakartza, bereziki toponimiari eta ibarreko herri guztien historiari eta gaurko egoerari buruz.

ELAIS ALAI

YURRE

DANTZATOKI GOXOA

Igandez ta jai egunez: 6 tatik 10.ra
Astegunez: 7. tatik 10.ra.

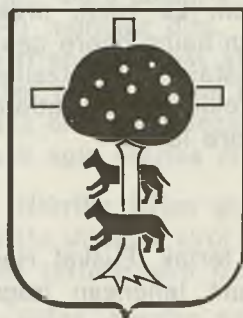
SOINU KOADROFONIKOA

AMALUR

KAFETEGI RESTAURANTA

Ibarreko euskarari dagokionez, hitz gutitan esanik, hauxe dio egileak:

1800. urterarte, euskara izan zen zuiatarren mintzabide bakarra, eta urte horretan hasi zen emeki* emeki galtzen. Berrogeitamar urte geroago, asko mugatu zen euskararen eremua.* Garai hartan, Markinako hauzo batzuetan egiten zen oraindik euskaraz, eta Zarate osoki euskalduna zen. Mende honen hasieran, euskara zeharo galdurik zuten zuiatarrek, Altubeko zenbait baserritan izan ezik.

bizkaia

CAMPSA entpresaren kontra Muzkizen

Muzkiz herria eta Somorrostroko haran osoa sendo jokatzen ari dira CAMPSA entpresaren kontra. Denok dakikezuenez,* entpresa hau Espainiako petrolio salmentaren alokatzailea* da.

Entpresa honek eraikidura handi bat muntatu nahi du Muzkizko itsas bazterrean, Bilboko portu handira helitzen den petrolioia bildu eta hodien* bitartez Espainiako hirietara hel erazteko.

Egia esan, petrolioaren arazoa izan da Bilboko portu handia egiteko arrazoin indartsuenetariko bat. Baina, toki aukeratzeko garaian, CAMPSAk ez du Santurtzeko itsas bazterra hautatu, Muzkizkoa baino. Zergatik? Dakizuenez, petrolio iragaztegi* haundi bat, PETRONOR, eraiki da Muzkizen, Muñatoniz gaztelu zaharraren ondoan. Bilboko portura etortzen den petrolio gehiena, iragaztegi horretara joaten da; eta horrexegatik erabaki du CAMPSAk bere petroliotegia PETRONORen ondoan muntatzea.

Baina arazoa oso gogor bihurtu zaio. Itsas bazter horretara, Somorrostro haraneko herri guztietatik jende asko joaten da: ia 250.000 lagun urtero. Jendetza honi bere hondartza* bakarra kendu nahi zaio, eta horrexegatik hasi da burrukan, makur hori gerta ez dadin.

Bestalde, eskualde honetako arriskuak gehitu egingo lirateke izugarriro. Gaur egun, Santurtzeko eta Muzkizko petrolio eta gas biltegiek, etxe eta hirien ondo ondoan daudenez gero, arrisku handia sortzen dute. Kutsadura* ere orain baino askoz handiagoa izango litzateke. Horregatik, muzkiztarrek, eta eskualde* osoak batera, aski* dela esan dute. Ez dutela gura horrenbeste arriskurik etxe ondoan.

Oraindik gehiago: hondartza eta padurak* estaltzeko harriak alboko menditto batetik ateratzen dituzte, menditto osoa desegin arte; eta menditto hori Abanto eta Zierbana herriaren barrutian dago. Udalak* ukatu egin zion CAMPSAri horretarako baimena; baina hark, jaramonik* egin gabe, aurrera segitu du lanean.

Hondartza alboko lurralde eta baratzeak merketzen ari dira, eta kutsaduraz betetzen. Ez dezagun ahantz, Onton herrixkako fluor lantegia ere handik hurbil dagoela.

Arazoa gori gori dago. Baimenaren hauzia erabaki gabe dago oraino, baina lurren estaltzeko lanak aurrera doaz. Bien bitartean, legezko epea amaitu baino lehen, lau jazarketa* azaldu dira entpresaren kontra. Haien egileak: Muzkizko Gurasoen Elkargoa, Euskal Herriko Arkitektuen Biltzarrea, hondartzara joan ohi diren 1.026 lagun eta Muzkizko 726 haurkide.

Eskuina eta ezkerria

Gai bitaz idazteko asmoa nuen; baina, bien artean lotura bat ikusi dudalarik, lan bakarra egitea erabaki dut, zeren,* batak teoria eskaintzen badigu, bestea haren azalpena baita.

Teori mailan, saiakera liburu bat alpatu nahi nuke, ez berria delako, bere hamargarren urtea aurten betetzen duelako baizik. Eta liburu hori zein den adierazten badizuet, nirekin ados izango zarete, haren urtebetetzea isilik pasatzea ezina litekeela ANAITASUNA bezalako aldizkari batentzat.

1964. urtean idatzi zuen Txillardegik «Huntaz eta Hartaz» saiakera bildura;* eta, lan honekin, ordurarte landu gabe zegoen eremu* berri bat eskaini zion euskarari: saiakerarena. Baina, landu gabe bazegoen are, azken hamar urteotan urrats* handiak eman dira alor horretan, eta beharbada euskal literaturaren beste alderdi batzuen —bereziki nobelagintzaren— kaltetan, aurtengo Donibane Lohitzuneko Euskal Unibertsitatean esan den legez.*

Txillardegiren liburuko saiakera mamitsu batek, eskuindarra zer den aztertzen du; eta, ondorioz, ezkertiarra zer den jakin genezake, hau haren ukoa baita.

Eskuindarra geldizalea da, kontserbakorra. Dagoenari eutsi* nahi dio. Gauza berriez mesfidatu egiten da. Lehendik ezagutzen duena maite du, eta berriak beldur ematen dio, arriskugarria baita. Baina eskuin-ekzer kontzeptuok ez dute politikarako bakarrik balio: eskuindarra osorik da eskuindar. Politikan eskuindarra dena, eskuindarra da beste zereetan ere: musikan, literaturan, hizkuntzan (euskara batuaren kontrako burruka lekuko*); eta ezkertiarra berdin. Beraz, aurrerakuntzak, bide berriak, ezkerretik datoz; eta ezagunak eta arrisku gabeak bilakatzen direnean onhartuko ditu eskuindarrak, urteak iragan eta gero.

Baina pertsonen ideologiak, munduarekiko dituzten ikuspegiak, ez dira hain sinpleki banatzen talde bitan, zeren* abaniko* baten antzera* zabaltzen eta graduz gradu, mailaz maila bata besteagandik aldentzen baitira, eskuineko muturrean hasi eta ezkerrekoan amaituz. Beraz, eskuineko muturretik erdira, eta hemendik ezkerreko muturrera, mailak daude. Muturretan daudenak, gehiegikerietan erortzen direnak ditugu, fanatikoak, beren ideologia nagusi irten dadin, edozein medio, indarkeria barne, erabiltzen dutenak, joko demokratikoa errespetatu gabe. Eta muturretatik erdirantz daudenak, bigunagoak dira, besterekiko harremanak eta elkar hizketak onhartzeko dituztelarik.

«Huntaz eta Hartaz» berrirakurri egin dut, eta amar urteotan ez du bere gaurkotasuna galdu, eta biziki gomendatzen dizuet haren horrialdeetan murgiltzea.

Eta orain bigarren puntua, hots,* «Pasiotar Bati» zor diodan erantzuna. ANAITASUNAREN 280. zenbakian esan nuen, Deustuko ikastolan muturreko eskuina nagusitu zela; eta, nahiz eta Pasiotar horrek, hurrengo zenbakian, gezurretan ari nintzela salatu, ni esandakoari lotzen natzaio, egia hutsa baita. Horretarako hainbat froga* ekar nezake, baina hau ez da tokia. Dena dela, guztiok erraz uler dezazuen, froga bat emanen dizuet.

1972.eko hazilaren* 7an, hau da, Deustuko ikastolari egin zitzaion erasoaldi* hura* baino hamar egun lehenago, bilera bat egin zen Eubako Pasiotarren komentuan; eta haren ondorioz dokumentu bat idatzi zen, zelinek fotokopia bat lortu ahal izan baitut.

«Semendiaren* 7-an, ementxe Euban elkartu gihan Bizkai eta Gipuzkoako lau praille lagun gora-bera onetik aztertu ta erabagi batzuk artzeko, gure Anaidiko guztien izenean». Beraz, bilera horrek ofizialtasun bat zuen, «Anaidiko guztien izenean» egin baitzen.

Eta erabaki hau hartzen dute: «b) Eta Euskal Ikastolei begira, gurasoak lenen dirala, beste era bateko ikastola-sail batean sartzea, Gipuzkoan ia urte bitik onuntz ainbeste dagozan antzera, ERRI-EUSKERA TA SIÑISMENA oiñarriztat artuta». Beraz, Pasiotarren Kongregazioak, Euskaltzaindiak gomendaturiko euskara batua bazterzen du ofizialki. Nik dakidala, berau da Euskal Herri osoan erligioso Kongregazio bakarra, ofizialki euskara batuaren kontra agertzen dena, ikastola mailan bederen.*

MUGALDE

Literatur Sariak

Hendaiko MUGALDE liburudendak ondoko literatur sariok eratzten ditu:

Elaberria

1. saria 5.000 franko berri
2. saria 3.000 franko berri
3. saria 2.000 franko berri

Saioak

1. saria 5.000 franko berri
2. saria 3.000 franko berri

Poesia

Sari bakarra: 5.000 franko berri

OINHARRIAK

1. **Gaia:** gaurko Euskal Herriaren egoera sozio-politiko.
2. **Hizkuntza:** euskara batuan, Euskal Akademiaren erregelen arauera.
3. **Forma:** lanak originalak izanen dira, argitara eman gabeak eta makinaz idatziak, folio edo DIN A-4 paper neurrian, tarte bitatik bat zuri utzirik, bakoitzetik hiru kopia bidaliz.
4. **Luzera:** elaberriak 60 horrialde inguruko lanak izan beharko dira; poesian, poema guztien artean, 600 puntu; eta saioetarako ez da neurririk jartzen.
5. **Epea:** lanok MUGALDE liburudendara bidali beharko dira (37, Boulevard De Gaulle — 64700 Hendaye) 1974.eko abenduaren 2rako, ezagugarri batez firmatuz, aparteko gutun batetan egilearen izen-deiturak eta bizilekua ezarritz.
6. Epaimahaikoak eratzailerek izendatuak izanen dira, eta 1974.eko abenduaren 28rako emanen dituzte beren erabakiak. Hala egitea komeniko balitz, **accessit** batzuk ere eman litezke, goiko sariez gain.
7. Lanen nolokotasuna exkaxa balitz, sariok emateke gelditi litezke.
8. Antolatzaileek lan sarituen argitaratze eta banatzeko eskubide guztiak beren eskuetan hartzen dituzte bost urtetarako.
9. Oinharriotan egon daitezkeen duda-muda guztien erabakitzea eratzaileren egitekoa da.

Muturra, indarkeria erabiltzen denean agertzen dela esan dugu lehen. Horren frogatzat, hona hemen esanplu bat:

Ni Deustuko ikastolan sartu baino lehen, euskara batua erabiltzen zen, irakasleok* oho batez eta Juntak ere aho batez horrela egitea erabaki zuelako. Gero, ni Juntarako izendatu ondoren, bi aldiz onetsi zen erabaki hori, aho batez orduan ere (1971.eko abenduaren 6an eta 1972.eko ekainaren* 12an, Akta Liburuetan ikus daitezkeen). Beraz, irakasleek eta gurasoek euskara batua onhartu bazuten, eta aho batez gainera, zergatik sar erazi nahi izan zuten Pasiotarrek, goitik behera, irakasleek eta gurasoek nahi ez zutena, hau da, euskalki bat euskara batuaren orde? Orduz geroztik, Deustuko ikastolan, Pasiotarren aginduz, euskara batua baztertua izan da, eta bazterkeria horrek horrela dirau gaur ere. Hau indarkeria ez bada, zer ote da?

Euskara batuaren etorkizuna denborari loturik dago. Ezkerretik hasi bada, ezaguna bihurtzen den helneara,* arriskuaren mamukeria ezabatzen* zaion neurrian, aipaturiko abaniko horretan eskuinerantz zabalduko da, azkenean euskaldun guztion mintzabide bakarra izatera heldu arte, beste hizkuntzetan gertatu den bezala.

(Xabier Gereño)

Euskal irakasle titulua ateratzeko ikastaroa

Urtero bezala, Deustuko Euskal Kultur Mintegiak, euskal irakasle titulua ateratzeko ikastaro bat antolatu du Deustuko Unibertsitatean.

Ikastaldiak, arratseko 7,30 orenetatik 9ak arte, irailaren 23an hasi eta urriaren 4ean amaituz. Etsamina, urriaren 5ean, arratsaldeko 3,30 orenetan, Deustuko Unibertsitatean.

Txistularien saioa Bilbon

Agorrilaren* 27an, 4.000 lagun inguru batu ziren Bilboko «Iturrizar» parkean, 100 txistularik eskainiko zuten saioa entzuteko. Ehun txistulariok Bizkaiko bazter guztietatik etorriak ziren, eta trebeki jo zuten Boni Fernandez jaunaren zuzendaritzapean.

Presentatzaile bezala, gure lankide Xabier Gereño ihardun zuen, euskaraz eta erdaraz. Azkenean, Iparragirrerren «Gernikako Arbola» jo zuten, eta entzuleak zutitu eta kantatzen hasi ziren. Orduan Boni zuzendariak, jendeaganantz itzulirik, supituan moldatutako kantari talde eskerga hura gidatu zuen. Txalo artean eta «Gernikako Arbola» berriro jotzeko eskatzen zutenen oihu artean bukatu zen txistularien ekintza.

Bi euskal kultura?

Dagoeneko,* ezaguna da, Lekeition abuztuaren 25etik 31ra ospatu zen Lehenengo Euskal Kultur Astearen berria. Bai eta aste horretan zehar gertatu zen programa bikoitzaren aipamena, ZERUKO ARGIAko albistari zolia den Amatiñori esker.

Orain artekoan esanak berritzen ibili gabe, Lekeitioko Kultur Astean gertatutakoak aipamen berezi bat merezi duelakoan gaude. Talde batek —Gaztedi Klub izenekoak, kasu honetan— kultur aste bat eratu zuelarik, zerk bultzatzen zuten beste talde bat parez pare programa berri bat antolatuz, eta erdara hutsean gainera, geroago giroak beharturik zerbait euskaldundu bazuten ere? Dena den, guk ez dugu uste behintzat programa hura lekeitiarrentzat izan zitekeenik, eguneroko bizitzan euskaraz baliatzen den herriari euskal kultur aste bat erdaraz eskaintzea kontraesan ezezik* lotsagabekeria ausartegi* ere ba da eta. Beraz, Lekeitiora kanpotik etorritako udatiarrentzat —udatiar erdaldunentzat— izan zela pentsatu behar, onean ere.

Bestalde, entzuleen kopuruari* bagagozkio, jende horrek «euskal kulturari» baino hondartzari* eta kafetegietako giroari atsegino eritzi ziola aitortu beharrean gaude. Eta berriro «erdal-euskal kultur aste» horren antolatzailengana noa: Zerk justifikatu zuen, beraz, euskal kultur asteari buruzko «zisma», nahasmendu eta bikoiztasun hura? Edo eta euskal kulturak bezero* desberdinak ditu, eta beharrezko da nork bere dendatxoera irazi eta bezeriari* euts* diezaion? Orain artean euskal kultura bat eta bera nahiko ahula* delakoan egon bagara ere, ikusia ikusirik bi «euskal kultura» daudelako ondorioa heldu beharko baitugu.

Are* gehiago, elizako arkupeetan «euskal idaztien» erakusketa hura* ikusi ondoren. Erakusketa hartan ageri zenak, ez zuten inondik inora gaurko euskal kulturgintzaren aurpegia ematen. Oraingo zenbait euskal liburu ikusten bazen ere —gutienak zirela esan beharrik ez dago—, zorionez gairerik dagoen euskal kulturari buruzko ikuspegi zahar baten ispilu gertatu zen erakusketa hura. Egia esan, dadukaguntxo ere jendaurrean agertzeko gauza ez bagara, garen baino ere arlo teagotzat hartuko gaituzte, eta lehen ezinean dagoenari laguntza eskasa emango diogu halako erakusketen bitartez.

Hitz gutitan esateko, ez dakigu zerk bultzatzen zuten hain giro nahasia sortzera; eta han gertatu zenaren erantzunkizuna norbaitek izango duenez gero, eskertzekoa litzateke, arrazoi, azalpen edo argibideren bat eman lezan, hurrengoan horrelakorik gerta ez dadin.

Erligiosoen ikastetxeak eta ETA

Bilboko La Gaceta del Norte egunkarian, irailaren* 18an, esaten denez, ETAk ohar berezi berezi bat bidali die Gipuzkoa eta Bizkaiko erlijiosoen ikastetxe batzuei, etxe horietan ematen den irakaskintzari buruz.

Mehatzuzko* ohar hori euskaraz eta erdaraz omen dator, eta honela esaten ei* du: «Gazteriaren hezkuntzan* kolegio eta ikastetxeek duten erantzunkizuna go-goan izanik, Euskal Herrian egoteak ondoko xehetasunen arabera hezkuntza eramatera behartzen zaituzte». Xehetasun hauetatik bat zera da: Euskal literatura eta kulturaz astean hiru ikastaldi eman behar dituzte nahitaez ikastetxe horietan. Eta oharraren egileek jokabide honen arrazoinak ematen dituzte, Espainiako Estatua «arrotz» eta «herbesteko» hitzekin irainduz.*

Egiteko hau kunplitzeko, urtebeteko epea ematen die ETAk ikastetxe horiei; eta, epe hori bukatzean, gauzek lehen bezala iraungo balute, isilpeko Fronte Harmatua mendekatuko litzateke.

gipuzkoa

Fisika eta matematikazko ikastaroa Donostian

Joan den uztailaren* 15etik 20ra artean, zientzi ikastaro bat izan zen Donostian.

Ikasgaiak, goizetan matematikazkoak izan ziren (zenbaki arruntak,* eragiketak,* oinharrizko erlazioak, lehen mailako ekuazioak, geometria), eta arratsaldeetan fisikazkoak (neurketak, hidrostatika, elektrika, termologia, indarrak, lineal zinatika). Dena euskaraz.

Irakasleak, Elhuyar taldeko J. M. Goñi, L. Bandres eta M. Zalbide izan ziren. Ikastaroan parte hartu zutenak, ikastoletan lanean dabilzan 25 maisu-maistra.

Azken egunen, amaiera gisa, elkar lanerako bideak aipatu ziren, bai eta eginkizun konkretuak erabaki ere.

Lege babesa Donostiako Elizbarrutiko* Ordezkaritzak eman zuen, eta ikastaroko gastu guztiak Lan Kide Aurrezkiaren kontura joan ziren.

Ikastaroan zehar emanikako gai guztiak multiki-piaz argitara dira, eta liburutto moduan ikaskideei banatu. Beste inork ere aleren bat nahi balu, eska beza lehen bai lehen (Elhuyar, San Marcial, 26. San Sebastián).

Elhuyar taldekoek eskerrak ematen dizkiete, era batera zein bestera ikastaroan parte hartu dutenei eta laguntzaile guztiei.

Gernikarrei agurra eta diasala*

Lurdes Iriondok eta Xabier Letek oharño hau bidali digute, ANAITASUNAn argitaratzeko eskatuz. Hona hemen:

«Joan zen igandean, abuztuak 10, eta eragozpen nagusi bat zela bitarteko, ez genuen Gernikara kantatzera joaterik ahal izan.

Ohar honen bitartez jakin erazi nahi genuke, jaialdiaren antolatzaileek ez zutela gure hutsegitearen errurik* izan.

Berdin, barkazioa eskatzen diegu, gu entzutera bildu ziren guztiei».

Tolosako III. Euskal Kultur Hamabostaldia

Urriaren 13tik 27ra egongo da Tolosan, hirugarren aldiz, ohizko gertatuz doan Euskal Kultur Hamabostaldia. Bestetan bezalako egitura* eman zaio aurten ere Hamabostaldiari: erakusketak, hitzaldiak, jaialdiak eta kale-plazetako festak.

Programa* oso zabala denez, ezin gaitzke dena jasotzen ari; baina, dena laburtuz, hona egitarauaren* muina. Hitzaldietan: ekonomiaz *Bakaikoak*, bertsolaritzaz *J. M. Lekuanak*, euskal musikaz *Bello Portuk*, euskal teatroaz *J. Irazuk*, arteaz *J. San Martinek*, euskal XIX. mendez *M. Ugaldek*, munduko etnia txikiez *G. Jauregik*. «Zer diozu Euskal Herriaz» galderari, *Lur eta Gizon*, *Euskal Herria* liburua idatzi dutenek erantzungo diote elkar hizketa batean.

Erakusketak ere jakingarriak dira: Euskal etnologi tresnen interpretapen estetiko bat eta Alejandro Tapiaren erakusketa elkartuko dira Zabala-Aranburu jauregian. Euskal Liburu eta Diskoaren Azoka egingo da urriaren 19-20etan, larunbat eta igandez. Zinema eta teatroari toki mardula eman zaio: urriaren 16a eskaintzen zaio zinemari, 17an Intxixu taldeak *Orria 778* emango du, eta Kukute-15 delakoak *Lapurtxoa* antzetzuko du.

Kantaldi ederrak izango dira, dantzari ugariak kalez kale eta Beotibar pilotaleku eta Zezen Plazan. Ha-

mabostaldi bete haxe, Tolosako Lizardi Elkartearen babespean hango euskaltzaleek antolatu digutena. Xehetasun gehiago nahi dituenak, eska bitza Tolosara: Sociedad Lizardi, Avda. Zumalacárregi, Tolosa (Guipúzcoa).

Irakaslegaiatzat oharra

«Zazpi mila eta bostehun pezetako hamabost beka eskaintzen ditu Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak, maisutza ikasten ari diren neska-mutilentzat. Laguntza hori lortu nahi duenak, herri bakoitzeko ikastolaren batzordeak izenpeturiko ageria ekarri behar du».

Elkarte hartako Talde Bateragileak bidali digu ohar hau, aldizkari honetan argitaratzeko eskatuz. Elkartearen helbidea: Federación Diocesana de Ikastolas de Guipúzcoa. Matía Trasera, 21-1.º San Sebastián.

«Banco de San Sebastián» hil da

Hil edo ito, ito edo irentsi, berdin da. Laster ez dugu «Banco de San Sebastián»-ik geure herrietan ikusiko. Egia esan, ez dugu banku horretan sekula akziorik ukan; baina beti ere txera* hobea izan diogu honi, kanpoko banku arrotz askori baino.

«Banco Hispano-Americano» delakoa (pentsa zein urrutikoa!) jabetu da Donostiako bankuaz. Hispano horrek atentzio gehiago eta zerbitzu hobek eskainiko omen dizkio Gipuzkoari. Hala biz*! Esan dutenez, gure herrialdearen hezkuntza* eta erdiko enpresak laguntzeko egiten da konponketa. Donostiako banku horrek 50 bat bulego* zituen, eta 10.000 milioi pezeta bezeroengandik* jasoak.

«Errezola» zementutegiak

«Cementos Rezola» industriaren akzio sail bat Banco Occidental-en sozietate baten eskuetara joan da. Ihaz, gipuzkoar industria honek milioi bat klinker tonelada eman zituen, zementutan 800.000 tonelada baino gehixeago produzitzen dituela. Zementu industriok Gipuzkoan eta Bizkaian saltzen dute beren produkzio gehiena. Hala ere, ekoizpenaren* 28 % herbesteko esportaziorako izan zen.

Albistariak:

Xabier GEREÑO
Joseba INTXAUSTI
Xabier KABANA
Gexan LANTZIRI
Joan Mari MENDIZABAL
Joan Joxe URANGA

balitzaio, **balitxako**
beza, **bei**
bitza, **beiz**
dezagun, **daigun**
dezan, **daian**
dezaten, **daien**
dezazuen, **daizuen**
die, **deutse**
diegu, **deutsegu**
diezaion, **deion**
digu, **deusku**
digute, **deuskue**
dio, **deutso**
diogu, **deutsagu**
diot, **deutsat**
diote, **deutsoe**

dizkiete, **deutseez**
dizkigu, **deuskuz**
dizkio, **deutsoz**
dizuet, **deutsuet**
genezake, **geinke**
lezake, **leike**
lezan, **leian**
natzaio, **natxako**
nezake, **neike**
zaie, **jake**
zaigu, **jaku**
zaio, **jako**
zezakeen, **eikean**
zion, **eutson**
zitekeen, **eitekean**
zitzaien, **jakon**